47. štev. Novomesto 21. novembra 1918. Letnik XXXIV.

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto 8 K, za pol leta 4 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 8·50 K, za Ameriko 9·50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Razglasi Narodne vlade SHS v Ljubljani.

Poziv zaradi priglasitve terjatev in povračil škode, ki bi jih bila dolžna poravnati prejšnja Avstro-Ogrska vojaška uprava. Ob gospodarskih pogajanjih med državami, ki so nastale iz bivše avstro-Ogrske države, morda pride tudi do sporazuma glede plačila obveznosti na podlagi vojnodajatvenega zakona od strani prejšnje Avstro-Ogrske vojaške uprave. Narodna vlada SHS priglasi te terjatve za svoje območje, ne da obljubi upravičencem ugodnega uspeha.

V svrho priglasitve teh terjatev pozove podpisano poverjeništvo vse posestnike-kmetovalce, priglasiti svoje terjatve, in sicer:

1.) Neplačane zakupnine ali najemščine za zemljišča ali poslopja, ki jih je vojaška uprava vzela v zakup, v najem, ali jih je neopravičeno zasedla.

2.) Neizplačane kupnine za prodane kmetijske pridelke, če ima upnik v rokah kako potrdilo o zahtevani oddaji blaga vojaštvu.

3.) Terjatve za škodo, storjeno po vojaščini na zemljiščih in kmetijskih stavbah vsled činov, ki so bili v zvezi in ki jih gre povrniti po vojnodajatvenem zakonu.

Škode, ki jih je naredila armada v svojem razsulu po sklepu premirja brez povelja pristojnih vojaških poveljstev, nikakor ni priglasiti, ker zanje ne bo hotel biti nihče odgovoren.

Terjatve v tem okviru je priglasiti do 1. januarja 1919 pri Narodni vladi SHS „Poverjeništvo za kmetijstvo“ (v poslopju Slovenske kmetijske družbe) v Ljubljani. Terjatve je utemeljiti s priloženimi prepisi obveznih ali pravoveljavnih listin prejšnjih vojaških oblasti, oziroma s prepisi županskih zapisnikov o cenitvi škode (izvirnih listin ni prilagati, ker se lahko izgube, marveč jih je skrbno hraniti).

S tem pozivom podpisano poverjeništvo ne prevzame nobenega jamstva in obljube za svoječasno resnično izposlovanje poplačevanja takih upravičenih terjatev, zato naj priglasilci rešitve svojih priglašenih terjatev sploh nikar ne dregajo, kajti, če tudi pride do sporazuma med vladami glede popolnega ali delnega izplačila teh terjatev, utegne to trajati vendarle zelo dolgo. — V Ljubljani, dne 16. novembra 1918. Poverjeništvo za kmetijstvo Narodne vlade SHS. Poverjenik: prelat A. Kalan l. r.

Opozoritev glede postopanja z ranjenimi, bolnimi in ponesrečenimi vojaki. Ob vračanju vojaških transportov s fronte se dogaja, da polagajo med vožnjo zamrle ranjence in bolnike ter ponesrečene ranjence in bolnike ter ponesrečene vojake kar na posameznih štacijah, da celo na prosti progi z železniških vozov. Ne le, da nam človečanstvo veleva, dostojno postopati s takimi mrtveci, treba je tudi posebne pažnje, da se ne razpasejo nalezljive bolezni. Vsem občinam se torej naroča, da nemudoma v lastnem delokrogu tozadevno vse potrebno ukrenejo. Mrliče je takoj prenesti v mrtvašnico ali v drug prostor, ki se za to določi. Poskrbeti je, da mrliški ogledniki take mrtvece nemudoma ogledajo, po možnosti doženejo njih identiteto ter njih imena s predpisanimi oglednimi listi naznanijo župnijskim uradom. Vse dokumente in vrednostne predmete, ki se najdejo pri mrtvecih, ima shraniti županstvo. Le če je upravičen sum, da se je zgodilo kako zločinstvo, ima se o slučaju obvestiti tudi pristojno okrajno sodišče. Sicer naj se pa taki mrtveci po ogledu kakor hitro mogoče pokopljejo.

Razglas. Na narodno vlado je te dni došlo zelo veliko naznamb o osebah, ki so si zadnje dni prisvojile na kolodvorih v Ljubljani, na deželi ter okolici mnogo tuje zlasti državne bivše vojaške lastnine. Pozivljajo se vsi ti, da takoj priglasijo Prehodno-gospodarskemu uradu v Ljubljani, Turjaški trg št. 1 pismeno ali ustmeno, kje da hranijo prilaščene stvari, do dobe navodila, kam da jih imajo oddati. Narodna vlada noče sedaj nastopiti še s kazenskimi odredbami v pričakovanju, da se bodo prizadeti takoj odzvali. Če bo ta poziv brez uspeha pa bo nastopila narodna vlada proti vsem naznanjenim z vso strogostjo.

Poštna hranilnica. Poverjenik za finance naznanja: Samo ob sebi se razume, da se bo poštna hranilnica na Dunaju sčasoma v naši državi nadomestila z drugo napravo. Za sedaj pa posluje bivša c. kr. poštna hranilnica tudi za nas naprej. Poslužujejo naj se iste tudi davkoplačevalci in naj porabljajo zadevne položnice. Naj se ne misli, da ta denar gre iz dežele in gre na Dunaj. Denar ostane v deželi, le obračun se vodi začasno z Dunajem. — Poverjenik za finance narodne vlade SHS v Ljubljani: Dr. Kukovec.

Naznanilo SHS. Kranjska industrijska družba na Jesenicah ima sledeče tovarniške izdelke v večjih in manjših množinah v svojih zalogah: vlečene žice v različnih dimenzijah; žičnikov (žebljev); mrzlo valjanega obročnega železa v raznih dimenzijah; valjane žice iz železa; valjane žice iz jekla; obročnega in paličastega železa; elektrovodov; livarskih izdelkov iz jekla. Nato se vsi reflektantje v območju Narodne vlade SHS v Ljubljani, ki so odjemalci na debelo in ki preskrbujejo večja okrožja z železom, opozarjajo z vabilom, da pošljejo čimpreje, najkasneje pa do 10. decembra t. l. Kranjski industrijski družbi na Jesenicah (Jesenice-Fužine) svoja naročila.

Vsi rekvirirani zvonovi, ki so kjerkoli shranjeni v območju Narodne vlade SHS v Ljubljani, se vrnejo lastnikom. Ti imajo pravico, da jih poiščejo v morda znanih jim skladiščih. Za odvoz zvonov pa morajo dobiti posebno dovolitev od prehodnega gospodarskega urada v Ljubljani, ki se bo le izdala, če se na nedvomen način dožene lastninska pravica.

Likvidacija deželnega odbora.

1.) Narodna vlada SHS v Ljubljani je prevzela vrhovno vodstvo in nadzorstvo vseh avtonomnih oblasti in naprav v vsem svojem teritorijalnem območju.

2.) Deželni odbor dosedanje vojvodine Kranjske se je razpustil ter so s tem odvezani svojih funkcij: deželni glavar dr. Ivan Šusteršič, deželni odborniki Jožef Anton grof Barbo, dr. Evgen Lampe, dr. Vladislav Pegan, dr. Karol Triller, dr. Ivan Zajec in njih namestniki Marija Oton baron Apfaltrern, Ivan Lavrenčič, Karol Dermastija, dr. Fran Novak in dr. Vinko Gregorič — to pa nekvarno njih obvezi za položitev računa o svojem poslovanju.

3.) Začasno vodstvo in likvidacija deželne uprave sta se poverili posebni komisiji petorice, sestavljeni iz enega člana Narodne vlade kot načelnika, njegovega namestnika in treh nadaljnih prisednikov.

V komisijo za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave so imenovani:

Za načelnika: član Narodne vlade SHS dr. Karol Triller;

za načelnikovega namestnika: višji ravnatelj deželnih uradov Matija Zamida;

za prisednike: dr. Fran Novak, odvetnik in deželni poslanec v Ljubljani; Bogumil Remec, gimnazijski profesor v Ljubljani; Josip Gostinčar, državni in deželni poslanec v Ljubljani.

4.) Ta komisija prevzame začasno vse posle dosedanjega deželnega odbora; za njeno poslovanje so zmiselno merodajni vsi dosedanji predpisi za poslovanje deželnega odbora in deželnih uradov.

5.) Vsi deželni uradi ostanejo začasno v funkciji.

6.) Vse dosedanje deželne naklade in davščine vseh vrst in brez vsake izjeme se do nadaljnega ukrepa pobirajo in zaračunavajo v isti izmeri in na isti način kakor doslej.

7.) Vrhovno nadzorstvo nad komisijo za začasno vodstvo in likvidacijo deželne uprave pristoja predsedniku Narodne vlade SHS v Ljubljani. Končnoveljavni sklep o načinu likvidacije je pridržan Narodni vladi.

8.) Za revizijo poslovanja dosedanjega deželnega odbora se imenuje posebna revizijska in kontrolna komisija treh članov, ki ima neomejeno pravico, da pregleduje vse knjige in uradne spise brez izjeme. To pravico sme uporabljati komisija tudi po svojih izvedencih. Proti tej komisiji so odvezani vsi deželni uradniki in uslužbenci dolžnosti uradne molčečnosti.

V revizijsko in kontrolno komisijo so imenovani: dr. Vinko Gregorič, primarij in deželni poslanec v Ljubljani; Adolf Ribnikar, deželni poslanec v Ljubljani; Ivan Ogrin, svetnik trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

Nočni dogodek na Savi.

Epizoda iz francoske vojske.

Smrtna tišina vsenaokoli. Monotono so se valili visoki valovi bistre Save, ki je tekla v globoki strugi obdani od obeh strani od strmih gorâ in pečin. Tedaj so zadoneli udarci ure iz zvonika bližnjega trga in odmevali bobneče od vseh strani. Bilo je polnoči. Mesec se je prikazal iz gostih oblakov in pogledal, če je kje sploh kako živo bitje in je razlil svojo zeleno mesečino v mogočnih žarkih nad vso poljano. Na strmi skalni pečini pa je stala neka moška postava, zavita v bel plašč, ki je zvesto poslušala bitje ure polnoči, kajti ta čas se ji je zdel važen. Komaj je ura odbila, je on začel pozorneje poslušati in gledati v deročo reko, kot da nekoga pričakuje. Gotovo je bil vojak, kajti na glavi je žarela v bledi mesečni luči jeklena čelada in pod plaščem je blesketal roč ostre sablje.

Tedaj sta se premikali na nasprotnem bregu dve postavi, ki ste stopile v čoln. — „Ona je!“ je polglasno spregovoril vojak in si od veselja manil roke. Čoln je drsel z vso naglico po mrzli, deroči vodi in se je kmalu ustavil ob bregu. Čolnar je ostal v čolnu, neka ženska postava pa se je zmotala z noči in hitela po strmi poti proti vojaku. Vrgla se je v njegove razprostrte roke in zavpila od veselja in razburjenosti: „Ah moj Ivan, kak sprejem!“ Nekaj minut pozneje je spregovorilo dekle z otožnimi besedami: „Moj Ivan! Kako naj popišem mojo žalost in strah radi tebe!? Kaj si storil, nesrečnež? V vedni nevarnosti se nahajaš, saj te tudi širina Save ne loči od sovražne kroglje. Zgubljen si, kajti oko izdajalca čuje. Tvoj beg k Avstrijcem, katerim si ovadil francoske postojanke je postal v francoskem taboru znan in sedaj je vsakdo opozorjen nate, da te vjame. In če ne zbežiš je tvoja smrt gotova! Ah Ivan! Kako velik smrtni strah si storil mojim starišem s svojim pismom, v katerem si želel, da se vidiva še enkrat. Vendar, moja brezmejna ljubezen do tebe in želja, da te vidim še enkrat, da ti podam morda zadnjikrat roko — to me je gnalo do tega, da sem se dala v taki noči prepeljati čez Savo do tebe. Ko so doma že vsi zaspali, sva se s čolnarjem prepeljala čez deročo reko in pristala tu. Zato, moj Ivan: prisezi pri silni ljubezni tvojega dekleta, pri strašni nevarnosti v kateri sva izpostavljena, da boš bežal, bežal, bežal!“ —

Ona je padla pred njegove noge in ga s sklenjenimi rokami prosila naj se reši. V nepopisni bolesti je poslušal vojak mehke in proseče besede njegove angeljsko lepe deklice. Nato jo je vzdignil, jo vroče poljubil in zroč proti mesečnemu nebu govoril svečane besede: „Da, pisal sem ti, da pridi sem. Moral sem te videti še enkrat, morda zadnjič! Jutri bo naš polk odmarširal, ne da bi mi bil znan cilj poti. Kar sem storil, sem ravnal kot sin Avstrijske domovine in zato sem po svoji vesti moral izdati Francoze. Marija, jaz sem častnik! Mogoče bom padel na bojnem polju ali meni je zdaj vseeno, da sem le zrl tvoje nebeško lepe oči in poslušal tvoj sladki glas... Kar si velela, hočem spolniti; bežal bom! Ne toliko radi sebe, temveč radi tvoje prošnje, ker te ljubim. Pošlji mojim in svojim starišem moje zadnje pozdrave, ti pa se spominjaj vedno svojega nesrečnega Ivana in moli zanj!“ —

Solze so polile njegove bistre oči in v mehki otožnosti sta se oba nesrečno ljubeča objela. Tedaj je udarila ura ena ponoči in v daljavi so se začuli neki glasovi. „Pozdravljen, dragi Ivan!“ je zašepetala komaj slišno Marija. „Nek velik strah se me je polastil v trenutku ločitve in neka tajna govorica pravi mojemu srcu, da se gledava zadnjikrat. Ko sem se vozila s čolnom čez Savo je bilo moje srce otožno in je plakalo po ljubih stariših, ali silna ljubav do tebe me je gnala do cilja, da te še enkrat objamem. Sedaj se morava ločiti — ah zadnjič mi

9.) Glede začasnega vodstva in nadzorstva deželne uprave in deželnih naprav izven mej dosedanje vojvodine Kranjske se izdado naknadno posebni ukrepi.

10.) Ta naredba stopi v moč z dnem razglasitve.

Nagovor

staroste Telovadnega društva „Sokol“ v Novem mestu dr. Ivana Vasiča ob otvoritvi 27. občnega zbora dne 11. novembra 1918.

Cenjeni občni zbor! — Po preteku skoro petletne dobe otvarjam 27. občni zbor. Najprisrčneje pozdravljam vse brate sokole, sestre sokolice in došle prijatelje društva. V posebno zadoščenje mi je, da predsedujem prvemu občnemu zboru, ki se ne vrši več pod strahovlado Avstrije neblagega spomina. Odborova dolžnost bi bila, da Vam polaga račun o svojem delovanju in poslovanju. Žalibog sem prisiljen izjaviti, da prihajamo pred Vas praznih rok. Vzroki so znani.

Leto 1914 se je pričelo v znamenju intenzivnega sokolskega delovanja, vsepovsod v sokolskih vrstah je bilo opažati živahno gibanje in vrvenje, v Ljubljani se je pripravljal vsesokolski zlet, ki je obetal postati sijajna manifestacija sokolske ideje na zunaj, na znotraj pa dati svežega impulza za nadaljnje plodonosno delovanje — tedaj je v usodnih julijevih dnevih 1914. leta avstrijsko-madžarsko-nemška diplomacija in višja soldateska, računajoč na zmago surove sile, v brezmejni svoji zaslepljenosti vrgla plamenico v tlečo grmado na Balkanu. Efekt — od povzročiteljev ne povsem pričakovan — je bil ta, da je izbruhnil svetovni požar z vsemi svojimi grozotami in strašnimi posledicami. Avstrija, od nekdaj „ljubeča“ mati svojih narodov, upravljena od visokega nemškega in madžarskega plemstva ter nadute generalitete, je bliskoma vrgla krinko raz obraz. Zdrknila je halja — in kanalja se je pokazala v vsej svoji ostudni nagoti.

Predvsem je spodvezala vse slovansko sokolstvo, ustavila sleherno delovanje, vtisnila premnogim odličnim sokolskim delavcem pečat politične nezanesljivosti, s tem jih pa izpostavila nečuvenim preganjanjem in šikanam vojaških komand. To je bil uvod. Zatem je ves narod SHS, kronan s trnjevo krono narodnega mučeništva, nastopil svoj križev pot na Golgato. Pričeli so s persekucijami, internacijami, konfinacijami, zapirali in vlačili so po ječah naše najboljše može, razdivjana sodrga jim je pljuvala v obraz in jih bila s pestjo. Širom naše domovine, zlasti pa v Sremu, Erceg-Bosni in Srbiji, so uprizorili strahovit pokol, postavili cel sistem vislic in jadrno obešali. V naši beli Ljubljani datira iz one dobe suhi bajer.

Krvoločna ta gonja, stremeča zatreti naš troimeni narod, je trajala z nezmanjšano ljutostjo vse tja do smrti velikega obešalca Franca Jožefa I., poraženca pri Solferinu in Kraljevem Gradcu. Franc Jožef I. — impicatore, ne imperatore! Zasedši prestol degenerirane habsburške rodovine je s krvavo roko potlačil in udušil vsak svobodni pokret in ko je umrl, je utonil v morju krvi. Njegov naslednik Karol Poslednji je pokazal morda nekoliko dobre volje, a slabič ni bil kos vsemogočni dvorni kamarili. Vse to so znane stvari, ali et meminisse iuvat, dobro in koristno je, da si jih vedno znova pokličemo v spomin. —

Skoro pa je začela vstajati zarja novega dneva. Naroda zastopniki, poklicani klicarji njegovih pravic in svoboščin v bivši monarhiji in zunaj nje, so povzdignili neustrašeno svoj glas — in čul jih je Pariz, London, Washington. Orožje entente je prihajalo zmagovito, vsem na čelu legije čehoslovaške, ki so z nesmrtno slavo ovenčale sebe in svoj narod s tem, da so rešile visoko kulturo zapada in nje srce — Pariz pred poplavo barbarskih nemških hord. Srbija — nezlomljena je doživljala svoj preporod. Katastrofi Bolgarije je sledil polom Turčije, le-temu pa za petami debacle Avstrije, ki mu ga v svetovni povestnici ni primere. Razkroj njenih armad doživljamo te dni.

In tako je napočil dan našega odrešenja. Doživljali bi trenotke neskaljenega veselja, če ga nam ne bi grenil pekoč spomin na vse one, ki so z istim hrepenenjem pričakovali zlate svobode kot mi, a jim je smrt prerano prestrigla nit življenja. Nebroj jih je! Pred vsem pa je naša sveta dolžnost, da se spominjamo bratov sokolov in sester sokolic, ki jih ni več med nami. Prekruto je razredčila smrt naše vrste, med njimi je pobrala naše najboljše.

Od zadnjega občnega zbora sem ste od sester sokolic zamrli Dora Lepičeva in Albina Kopačeva. Vse hujše pa je divjala smrt med brati sokoli. Nevzdramno spanje spe bratje Božič Franc, Darovec Franc, Gačnik Anton, Kenda Franc, Weiss Ivan, Gerdešič Josip, ki ga visoka stopnja avstrijskega državnega uradnika ni ovirala, da ne bi simpatiziral z našim društvom in bil njega podporni član, iskreni rodoljub dr. Štefan Kraut, velezaslužni domoljub dr. Albin Poznik, mož najčistejšega značaja, skromen in tih, vsepovsod spoštovan, anima candida v pravem pomenu besede, politično in žurnalistično agilni dr. Karol Slanc, ki je skozi več kot dve desetletji zastavljal z nemalo spretnostjo svoje pero v političnokulturnem boju. Bolestno pogrešamo Ivana Toporiša, neumornega delavca na vseh poljih društvenega in kulturnega življenja našega naroda, intenzivno in uspešno delujočega za časa svojega bivanja v Novem mestu, zlasti za naše društvo. Tudi bratu Davorinu Zwittru ni bilo usojeno, da bi dočakal onega trenotka, po katerem je hrepenelo njegovo srce s slehernim svojim utripom. Tik pred ujedinjenjem Jugoslavije je legel v grob. Njegovo — dejal bi — strastno navdušenje za našo sveto stvar in neomajno prepričanje o nje uresničenju je bilo nam vsem v vzpodbudo. Kot starosta Mokronoškega Sokola si je pridobil mnogo zaslug za njega uspešni razvoj. Bil je odličen sokolski bojevnik.

Prebridka izguba pa je zadela slovensko sokolstvo sploh, naše društvo pa še posebej vsled smrti nepozabnih naših voditeljev in prvoboriteljev, bivšega podstaroste Frana Sajovica in načelnika Frana Gregorca. Prvi je zapadel smrti kot žrtev nemškega birokratizma. Čeprav nad vse vesten in izboren uradnik, ki je bil vedno rahlega zdravja, je moral kot „pogrešljiv“ v vojake. Bil je pač iskren narodnjak, kremenit, neupogljiv značaj. Prečisti ogenj rodoljubja je plamtel v njegovem srcu. Vsled tega je jenjalo biti to srce v tujini, niti ta želja se mu ni izpolnila, da bi zemeljske njegove ostanke krila domača gruda, ona zemlja, ki jo je ljubil z vsem svojim srcem in z vso svojo dušo. Še kratko pred smrtjo je v pismu svojemu prijatelju izrazil bojazen, da ne bo več videl one zemlje, ki jo je tolikanj ljubil. Pionir v sokolskih vrstah je bil vedno med prvimi neumorno delaven. Za organizacijo našega društva si je pridobil ogromno zaslug, vedno bodreč in podžigajoč, zlasti mlajše brate, ki jim je bil učitelj in vodnik.

In kaj naj porečem o našem vzorniku, blagopokojnem načelniku Franu Gregorcu? Prebolestno občutimo izgubo tega moža ob svežem njegovem grobu, občutimo tem bolj današnji večer, ko smo se sešli, da na novo zgradimo naše društvo. Fran Gregorc je bil mož, ki je iz večletnega mrtvila vzbudil naše društvo k spešnemu življenju, ki ga je ustvaril takorekoč iz nič, dvignil na visoko stopnjo sokolske strumnosti in ga vodil od zmage do zmage. Sam je vzgojil sokolski telovadni naraščaj, ki ga je tekom let tako izpopolnil, da je vseskozi častno in odlično nastopal pri vseh javnih nastopih in tekmah. Bil je duša našega društva, ki ga je z neumornim delom reformiral po vzornem češkem sistemu. Njegove zasluge kot načelnik so neprecenljive. O vsakomur pravijo, da je nadomestljiv. Jaz pa dajem našemu nepozabnemu načelniku največjo, v polni meri zasluženo hvalo. Danes na tem mestu pravim in trdim, da je vrzel, ki jo je zasekala neizprosna usoda v naše vrste s smrtjo Frana Gregorca, neizpolnljiva, njegova izguba za nas nenadomestljiva. Dokler se bo po naših krajih pojavljala rdeča sokolska srajca, bo ostalo njegovo ime v neizbrisnem spominu. Slava in trajen spomin njemu in njegovim sobojevnikom!

Ko smo se poklonili manom naših dragih umrlih, je treba misliti na živeče, treba graditi zlasti potomcem srečnejšo in jasnejšo bodočnost. Bolj kakor kdaj poprej je v naši svobodni državi poklicano sokolstvo, da vrši vzvišeni svoj poklic v prospeh domovine. Njej smo dolžni, da se z vsemi silami oprimemo sokolskega dela, da pritegnemo v svoj krog vse, ki jim narodna mlačnost in sebičnost nista zaprli dohoda do požrtvovalnosti in vztrajnosti. Sokolsko delo je absolutno potrebno in mi vsi brez razlike smo poklicani, da to delo vršimo. Programa ni treba ustvarjati, program je podan. Naloge sokolstva so jasno začrtali naši voditelji i na tem polju, bratje Čehi, oni narod, ki ga je nazval sedanji francoski ministrski predsednik v resnici velik narod. Razlagati vzgojno nalogo sokolstva ne spada v okvir današnjega večera in tega nagovora, neobhodno pa je potrebno, da se bo četverna vzgojna naloga sokolskega dela prej ko mogoče raztolmačila vsem bratom in sestram tako, da jo bo vsak docela pojmoval, se je zavedal in da si bo zlasti v svesti svoje odgovornosti kot član sokolske družine. Eno povdarjam! Nobeno sokolsko društvo ne sme biti paradno društvo, še manj pa sme služiti v štafažo reakcijonarnim prireditvam. Sokolsko delo bodi posvečeno napredku in svobodi, ne reakciji in zasužnjevanju duhov!

Pozivam Vas, brate in sestre, da strnete svoje vrste in razvijete svoje moči v požrtvovalnem delu za sokolstvo; iz njega bo zajemala tudi naša nova domovina krepkih sil za vseobči razvoj. Vabim Vas pa tudi vse druge, da stopite v našo sredo. Zakaj nepobitna resnica — doživeli smo jo pravkar nanovo v bratih Čehih — je in ostane: „V sokolstvu je spas!“

Laško nasilje v jugoslovanski zemlji.

Gorica. Italijansko poveljstvo je proglasilo vojno stanje. Stanovanje in opravo našega jugoslovanskega orožništva je dalo zaseči; orožnike hočejo internirati. Že 14 dni ni v Gorico nobenih listov, ne iz Ljubljane ne iz Trsta. Zaprti smo, kakor v ječi . . .

Vse objave so pisane le v laškem jeziku. Dr. Hugo Cristofoletti, ki je postal „prosindaco“, je magistratnim uslužbencem prepovedal, med seboj in s strankami govoriti slovenski. Na kolodvorih, v bolnišnicah in drugod pritiskajo na delavce in delavke, naj se izjavijo za Italijo, sicer bodo odpuščeni iz službe.

„Goriška Straža“ izhaja po trikrat na teden, ob četrtkih za naročnike, ob torkih in sobotah za mesto in okolico v prosti razprodaji. Ljudje jo silovito kupujejo in čitajo. Italijansko poveljstvo pa je določilo, da se morajo časopisi in vse tiskovine predložiti cenzuri. Včerajšnja številka ni mogla iziti; „Comando di Presidio“ zahteva, naj se ta slovenski list tiska v italijanskem jeziku. To je kar naravnost norost! Pokrajinski odbor NS. se je pri generalu pritožil radi tega. Izid ni še znan.

Italijansko poveljstvo sestavlja črno listo. Nekateri slovenski duhovniki so že na nji, kakor dr. Ličan, dr. Kobal, Doktorič, Ciril Vuga i. dr. Govori se, da jih bodo iztirali iz Gorice.

Vse vasi do Podbrda so zasedene po italijanskih četah. Na mnogih krajih so že odstranili slovenske župane in postavili svoje gerente. Ljudem rekvirirajo živež. V Solkanu n. pr. so Italijani vse pobrali, kar je še na njivah ostalo: repo, zelje, solato. Ko so ljudje svoje borne pridelke branili pred njimi, so Italijani hoteli streljati na nje. Ljudstvo je silno pobito; kar joka . . .

Aprovizacija posluje v mestu še vedno po starem; toda na deželi je popolnoma odpovedala. Strašna usoda čaka naš narod! Živeža si je mogel na steptanih in uničenih njivah le borno malo pridelati. Še to mu sedaj laško vojaštvo siloma jemlje in krade. Podpore so prenehale prav vse! Zaslužka nikjer nobenega! Zima pa je že tukaj in ljudstvo nima ne hrane, ne primernih stanovanj, ne obutev, ne obleke; nedostajajo mu cerkve in šole.

Strašna katastrofa je udarila na naš narod na Goriškem, posebno v obsegu nekdanje frontne črte. Ubiti ga hoče laški terorizem, ker je ta narod slovenski, in uničujejo ga poleg tega še glad in mraz in pomanjkanje.

Kdo naj nam pomaga?

Pošljite vendar sem dol jugoslovanskih legij, pošljite srbske brate, pridite Vi sami, ki ste s fronte zdravi došli domov in pomagajte nam in rešite nas!

---

podaj roko, moj Ivan!“... Hitro se je izvila iz njegovega strastnega objema, namignila čolnarju in stopila v čoln, ne da bi se ozrla nazaj na Ivana. Čoln je lahno drsel proti sredini deróčih valov. Istočasno so se pretrgali na nebu oblaki in posijal je spet z bledo lučjo mesec — nočni pastir na okolico. Na pečini je stal z razprostrtimi rokami Ivan in zrl proti dekletu, ki se je vozila v čolnu. Ona pa mu je z belo rutico mahala v pozdrav. In nočni veter, ki je šelestel nad bučečim valovjem Save je plahutal ruto, da je pozdravljala Ivana. —

Naenkrat pa so iz nekega skalovja zabliskali istočasno trije streli in zarezali ostro kot nož s svojim rezkim sikanjem v mrzlo noč. Bobnenje je odmevalo po skalni okolici. „Moj Bog!“ je kriknila deklica v čolnu in je hitro pogledala proti obrežju, kjer je stal Ivan. Ubogo dekle! V trenutku je videla, kako je omahnil njen nad vse ljubljeni Ivan in padel raz pečine smrtno ranjen brez glasu. Nad njim so se zgrnili mrzli peneči valovi in ga pokopali v svojem naročju. Še en vzklik, ki je rezko pretresel vso nočno tišino in deklica je skočila iz čolna v mrzlo vodo. Komaj da se je čolnar ozrl že je videl, da je sam brez mlade potnice...

Na bregu so bile opaziti luči. Več glasov je prerezalo strašen in mučen molk. Čolnar je zavozil do brega. Z razpletenimi lasmi je skočila proti njemu neka žena. Vpila je obupno in pretresljivo: „Nesrečnež! Povej, razodeni mi, kje je moja hči!? Ti si jo peljal!“

Nemo je pokazal zvesti čolnar proti valovom, ki so bežali v gluho noč, položil roko na srce in zroč proti nebesom rekel: „Mati, pri Bogu, jaz sem nedolžen!“ —

Laška okupacija je vse vrgla ob tla. Stotine dijakov je stavilo svoje nade v goriško slovensko gimnazijo. Ni je! Dijaki so ostali brez šole in bodočnost jim izginja izpred oči. Prav isto velja glede slovenskega moškega in ženskega učiteljišča. — Tudi bogoslovno učilišče ne more biti otvorjeno. Semeniško poslopje je postalo sedaj že drugikrat kasarna italijanskih vojakov, ki so na poslopju razobesili italijansko trikoloro. Bogoslovci morajo privatno študirati; morda se nekaterim posreči, da bodo sprejeti v ljubljansko bogoslovnico.

Nedelavnost pošte nas loči že dalj časa od ostale naše Jugoslavije, radi tega nam ni mogoče naznaniti Vam novice in krivice, ki se gode tu v naši solnčni Gorici.

Med nebrojnimi laškimi zastavami plapolajo tudi nebrojne slovenske zastave, ki so trn v peti našim goriškim Lahom. Radi tega nam ponoči kradejo raz hiš naše trobojnice, kakor da bi bili že v Italiji. Menda jim gre na roko italijansko vojaštvo, kajti drugače si človek ne more misliti, zlasti če pomislimo, da so vsi javni uradi zastraženi po italijanskem vojaštvu. Zgodi se, kar se je te dni zgodilo, da straža je spodaj na hodniku, slovenska trobojnica plapola v prvem nadstropju, in ponoči jo klika, če jo ne more odnesti, ker je preveč trdno pritrjena, raztrga, in to vpričo italijanske straže. Mi razumemo to laško nestrpnost, in smo popolnoma mirni. Ko pa bodemo prosti sedanjih laških bajonetov, bodemo o tem kaj več spregovorili.

Iz Gorice došli potniki pripovedujejo, da bo laški general dal izgnati iz Gorice v najkrajšem času vse Slovence moškega spola od 18. do 50. leta. Ako ne bi hoteli prostovoljno zapustiti mesta, jih bodo smatrali kot vojne ujetnike.

Italijani so pričeli z vso naglico prevažati težke in lahke topove, da utrde črto, ki so jo zasedle čete njihove armade. Nad Trstom so že vkopali več težjih topov.

Trst. Po prvih dneh navdušenja in skoroda pijanega veselja, ki je presedalo vsem pametnim ljudem, tudi resnim Italijanom, po drakoničnih odredbah laškega guvernerja, ki je uvedel laško upravo, kot da je tržaško vprašanje že definitivno rešeno, po občutnem pomanjkanju in visokih cenah, ki zopet gospodarijo v mestu, so pričeli Tržačani trezno motriti položaj. Odpor proti laški okupaciji vidno narašča in z njim nevolja nad novim „gospodarjem“. Pretekla sta že dva tedna in toliko obljubljenih in tako težko pričakovanih živil od nikoder ni. Ljudje se že javno norčujejo nad „hitro pomočjo“. Delavstvo z nizkimi plačami (2 liri na dan) skrajno nezadovoljno, vojaške podpore še niso izplačali, nižjim slojem grozi lakota, vse to je blagoslov „odrešenja“. V prosti luki čaka na vkrcanje 40.000 bivših ujetnikov, katerih število dnevno narašča. Brez hrane in sestradani so pričeli pleniti skladišče tržaške in istrske aprovizacije, ki se nahaja tam. V soboto zjutraj so 40 teh revežev našli v prosti luki zmrznjenih, ker so v mrzli noči morali spati na prostem. Kolnejo svojo vlado. Le Istro so oplenili ti ujetniki za dva milijona kron živil! Ko pride do glasovanja ljudstva, in do tega mora priti, na večino Italijani ne morejo računati.

Po semkaj došlih vesteh iz vseh krajev jugoslovanskega zasedenega ozemlja, je narod vsled italijanske okupacije silno razburjen. V Istri in Dalmaciji se je razsodnejšim možem komaj posrečilo, da ni prišlo do spopadov. Italijanska druhal, med katero so pomešani tudi italijanski vojaki, je v Pazinu, Lovrani, Voloskem in Opatiji trgala raz hiš naše trobojnice. Isto se je godilo našim ljudem, ki so imeli pripete kokarde na prsih. Italijanska oblast vse to pripušča.

Italijanski guverner je odredil zopetno otvoritev vseh mestnih šol. Odločitev o slovenski realni gimnaziji in učiteljišču še ni padla, a bojazen v tem oziru ni utemeljena, ker bomo znali braniti naše najprimitivnejše pravice z vsemi sredstvi.

Oficialna Italija noče ničesar vedeti o novi državni tvorbi na našem jugu. Pričela je igrati nevarno politiko ptiča noja. Listi ne smejo prinašati nikakih vesti o državi SHS. Najmanjšo notico o tem zapleni cenzura. Italijanski narod o nas ne sme sploh ničesar vedeti. Milanski „Secolo“ je 10. novembra poročal o jugoslovanskih konferencah v Ženevi in o korakih jugoslovanskega odbora in Narodnega veča pri ententi. Članek je bil pobeljen.

Pulj. Na povelje italijanske vojne mornarice smo morali izročiti vse naše vojne ladje, skladišča in trdnjavske točke Italijanom. Vse jugoslovansko moštvo mora Pulj čimprej zapustiti. — „Princ Evgen“ in „Tegetthoff“ so hoteli Italijani odpeljati v Benetke, kar so preprečili Angleži.

Dopisi.

Iz Stopič pri Novem mestu se nam poroča: Po daljšem bolehanju je v petek dne 8. novembra 1918 umrl za jetiko g. Jožef Kožar, orožniški stražmojster, sin tukajšnje ugledne rodbine Kožarjeve, po domače Jeričkove, dovršivši komaj 32. leto. Bil je vseskozi vzoren mladenič, kjerkoli je služboval, povsod je bil zaradi svojih vrlin spoštovan, tako pri ljudstvu kakor pri svojih predstojnikih. V nedeljo dne 10. t. m. smo ga položili k večnemu počitku na domačem pokopališču. Najobilnejša udeležba iz vse fare, Novega mesta in od svojih tovarišev je pričevala o njegovi priljubljenosti. Domači pevci so mu zapeli pred hišo in na pokopališču žalostinki. Mirno počivaj v domači zemlji, ki si ji tako zvesto in udano služil!

Domače in tuje novice.

Duhovniki novomeške dekanije — zbrani na konferenci sodalitatis — dne 18. t. m., izjavljajo soglasno, da delujejo za S. L. S.

Spremembe pri vodstvu glavarstev. Okrajni glavar v Ljubljani deželne vlade, svetnik dr. Henrik pl. Cron je vpokojen; okrajni glavar v Litiji Karol Ekel, okrajni glavar v Radovljici dr. Friderik Mathias in okrajni glavar v Postojni dr. Anton Pilshofer so vpoklicani v službovnje k Narodni vladi. — Imenovani so: Za voditelja okrajnega glavarstva v Ljubljani, Gustav Golia; za voditelja okr. glavarstva v Litiji deželnovladni tajnik v Ljubljani Franc Podboj; za voditelja okr. glavarstva v Radovljici deželnovladni tajnik v Ljubljani Anton Mencinger in za voditelja okr. glavarstva v Postojni okrajni komisar v Črnomlju dr. Franc Ogrin.

Novomeški visokošolci prirede v dvorani Narodnega doma v soboto dne 23. in ponove v nedeljo 24. novembra t. l. F. Ks. Meškovo dramatsko sliko v treh dejanjih: Mati. Godi se v Strelčevi vili ob večjem trgu na Slovenskem. Drugo dejanje se vrši nekaj tednov po prvem; tretje dejanje tri leta pozneje. Vstopnina: Sedeži I. vrste 5 K, II. vrste 4 K, III. vrste 3 K. Stojišča 2 K. Predprodajo vstopnic v petek 22. in v soboto 23. novembra prevzame knjigarna Urb. Horvat. Začetek obakrat točno ob 8. uri zvečer. — K obilni udeležbi vabijo Prireditelji.

Pisatelj Peter Miklavec umrl. V Ribnici na Pohorju (Štajersko) je umrl znani slovenski pisatelj Peter Miklavec, znan pod pisateljskim imenom „Podravski“. Blagopokojni je poznal vse slovanske jezike in je prevedel na slovenski jezik mnogo spisov najodličnejših slovanskih pisateljev. Svoj čas je deloval tudi delj časa pri tiskarju g. J. Krajec-u v Novem mestu, kjer je spisal in poslovenil več spisov za „Narodno biblioteko“, ki je bila v istem času zelo priljubljena kot prva slovenska knjižnica. Izmed drugih lepih povesti in romanov omenimo le: „Za kruhom“, „Spisje“, „Z ognjem in mečem“. Sicer je pa bil rajni Peter mali kočar na Pohorju in je živel v sredini veliko otrok prav v siromašnih razmerah — pač usoda, ki je nehvaležen naroden delež vseh naših vrlih pisateljev za njihove zasluge. Doživel je starost 65 let. Naj mu bo Bog večni plačnik!

Društvo poštarjev in odpravnikov vabi vse svoje cenjene tovariše obojega spola k mnogobrojni udeležbi občnega zbora, kateri se vrši v nedeljo 24. novembra ob 2. uri popoldne v Ljubljani, hotel Ilirija. Naj pridejo gotovo vsi, ker gre za stanovsko bodočnost v Jugoslaviji.

Presojevalnica za obleke v Novem mestu opozarja občinstvo, da naj v kolikor isto še ni prevzelo izkaznic A, iste prevzame v pondeljek dne 25. t. m. med uradnimi urami v odvetniški pisarni dr. Globevnika, ker pozneje se ne bode tam nikakih izkaznic delilo.

Wilsonova cesta in podobno. Pod tem naslovom je nasvetoval v Slovencu dopisnik M-l novomeščanom, da naj odpravimo oficielno „Rudolfovo“ in imenujemo našo dolenjsko metropolo „Novo mesto“. Dotičnemu pisatelju vljudno naznanjamo, da se je ta sklep izvršil že v slavnostni seji občinskega odbora povodom praznovanja Jugoslavije dne 29. oktobra na predlog g. župana Rosmana. In pri slavnostnem obhodu istega dne je g. župan še enkrat javno in glasno izjavil zbrani množici pred okrajnim glavarstvom, da se imenuje naše mesto dalje samo „Novo mesto“. Staroavstrijsko birokratično spako Rudolfovo-Rudolfswert in tudi nemški „Neustadtl“ smo tedaj z vstalo svobodno Jugoslavijo pokopali za vedno. — O praznovanju narodnega praznika Jugoslavije v Novem mestu smo natančno poročali v 45. številki našega edinega dolenjskega lista. Čudimo se, da ljubljanski dnevniki nič kaj radi ne poročajo, kar prinaša naš tednik iz Dolenjskega. Zanaprej bo morda boljše, ker se ustanovlja, kakor slišimo, nov list za Dolenjsko, ki bo bolj priljubljen kot 34 let stare občekoristne Dol. Novice. Se pač vse spreminja na tem božjem svetu!

Zadnja seja avstrijskega državnega zbora. Dne 12. t. m. se je vršila zadnja seja poslanske zbornice dunajskega državnega zbora. Seja je bila slabo obiskana. Navzočih je bilo le malo poslancev. Večinoma Nemćev. Slovanov je bilo prav malo. Od Jugoslovanov Fon in dr. Šusteršič. Predsednik dr. Gross se je spomnil najprej umrlega poslanca dr. Adlerja, potem je pa držal nagrobnico avstrijskemu parlamentu. Omenjal je deklaracij z dne 30. maja 1917; debate, ki so se vršile v zvezi s tem, so bile le predigra delitve Avstrije. Dogodki so se prehitevali in Avstrija je razpadla v številne male države, ki si danes stoje deloma sovražno nasproti. Zbornica nima danes nikake naloge več rešiti. — Ker se v smislu ustave ne more sama razpustiti, predlaga predsednik, da se seja zaključi, ne da bi se določil dan prihodnje seje.

Odpoved ogrskega kralja Karola. Budimpešta, 14. nov. (K. u.) Ogrski korespondenčni urad poroča: Predsednik magnatske zbornice Julij Wlassics je danes ministrskemu predsedniku Karolyju izročil tole kraljevo lastnoročno pismo. Odkar sem zasedel prestol, sem si vedno prizadeval, svoje narode čimprej rešiti iz grozot vojne, na koje izbruhu nimam nobene krivde. Ne maram, da bi moja oseba ovirala razvoj ogrskega naroda, do katerega me navdaja nepremenljiva ljubezen. Zaradi tega se odpovedujem vsakršni udeležbi državnih poslov in že vnaprej priznavam tisto oblast, ki bo določila bodočo državno obliko Ogrske. — Dano v Eckartsau, 13. nov. 1918. — Karol m. p.

Načrt za zvezo narodov ima Wilson baje že popolnoma izdelan in tudi načrt za mednarodno razsodišče za pravne spore, kakor tudi načrt za mednarodno policijo na morjih.

Ne bomo več stradali. Argentinija je obljubila po svojem poslaniku na Dunaju dr. Perezu 160.000 ton pšenice in 100.000 ton koruze, a za prevoz pride v poštev le 15 v Španiji interniranih avstrijskih ladij. Iz Hobokena odpelje 19. t. m. prvih osem parnikov živil, namenjenih Nemčiji in Avstriji.

Slovensko-angleška slovnica prirejena za slovenski narod je izšla v založbi Ig. pl. Kleinmayr & Ferd. Bamberg v Ljubljani. Ker je knjiga prav za sedanji čas velike vrednosti, jo slehernemu prav toplo priporočamo. Cena knjigi 5·50 K. Dobiva se tudi v drugih knjigarnah.

Raznotero.

Upanje na več tobaka. Ministrstvo narodne vlade SHS za trgovino in industrijo je vse potrebno ukrenilo, da bodo naši kraji čimpreje dobili dovolj tobačnih izdelkov iz tujine.

Gospodarstvo pri Rdečem križu. V skladišču Rdečega križa v Pragi se nahaja velika množina živil, ki jih pa niso porabili za ranjene in bolne vojake, temveč so si vse to lepo razdelili med seboj člani visokega plemstva, ki so imeli pri Rdečem križu glavno besedo, in njih prijatelji. Neka komisija je takoj ugotovila, da se v skladišču nahajajo živila, ki so vredna tri milijone kron, in da se je s temi živili delala nečedna manipulacija. Zaplenjena korespondenca dokazuje, da so grofice, baronice, veletržci, ravnatelji, advokati itd. dobivali iz omenjenega skladišča živila in delikatese po neverjetno nizkih cenah. Tako n. pr. grofa Nostica ni bilo sram, da je tam kupil celo vrečo kave. Grofu Andrassyju so poslali 5 kg kave, 10 kg čokolade in 5 kg masla. Za 1 kg kave je plačal 18 K. Neki grof Almeyda je vzel 4 kg čokolade in 25 kg marmelade, grof Wolkenstein je kupil 45 kg kave, 40 kg čokolade, smokve, cigarete itd., grofica Coudenhove (žena bivšega namestnika) 42 kg marmelade, 1 kg čaja in druga živila. V imeniku kupovalcev Rdečega križa se nahaja skoro vse odlično češko plemstvo. V zvezi s to umazano zadevo sta bila aretirana bivši češki namestnik grof Coudenhove in žena. Grofa so med tem izpustili, grofica je pa še vedno v zaporu.

Prispevajte za sklad S. L. S.!

Razpust Narodnih straž.

Narodne straže na Kranjskem so izvršile v polni meri svojo dolžnost. Velika nevarnost pred razkrajajočo se soško armado je minula in predvsem imamo se zahvaliti delovanju narodnih straž, da se je prehod le-te preko Kranjske izvršil v lepem redu in brez posebne škode prebivalstvu in deželi.

Otresli smo se s pomočjo narodnih svetov in od njih organiziranih straž tujega jarma in vpostavili lastno narodno vlado.

Nastopiti morajo zopet normalne razmere in vso javno varnost prevzeti ima v polnem obsegu Narodna vlada SHS v Ljubljani po svojih organih. Zato je Narodna vlada sporazumno z Narodnim svetom v Ljubljani sklenila, da se najkasneje do 20. novembra 1918 razpuste vse narodne straže oziroma narodne obrane.

Narodna vlada pa sedaj nujno rabi za vpoklicano vojaštvo, katero se pri svojih kadrih rekrutira, in za oborožitev koroških in štajerskih Slovencev orožja in municije, ker namerava s pomočjo orožništva in organiziranega vojaštva skrbeti za varnost domovine, življenje in last posameznika in za notranji red in mir po deželi. Zato je treba, da se vse vojaško orožje in strelivo izroči Narodni vladi.

Vsakega državljana in tudi dosedanjega člana narodne straže dolžnost je torej, da odda vse orožje, predvsem puške in municijo takoj pri najbližji orožniški postaji in jih stavi tako Narodni vladi v korist domovine na razpolago. — V Ljubljani, dne 14. nov. 1918. - Josip Pogačnik l. r., predsednik Narodne vlade. Dr. Lovro Pogačnik l. r., poverjenik za narodno brambo.

Skupna jugoslovanska vlada vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov od Soče do Vardarja.

Zagreb, 15. novembra. Kakor se poroča, je srbska kraljeva vlada v Belgradu priznala „Narodno veče“ v Zagrebu kot vlado tistih Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki prebivajo na teritoriju nekdanje habsburške monarhije.

Storjeni so koraki, da Francoska, Angleška, Nemška in Združene države Severne Amerike priznajo Narodno veče kot zakonito vlado Slovencev, Hrvatov in Srbov v mejah nekdanje avstrijsko-ogrske monarhije.

Dalje se poroča, da so storjeni koraki, da se prizna jugoslovanskim prostovoljnim četam značaj na strani entente bojujoče se vojne sile.

Pričakovati je, da se dogovorno med srbsko vlado in „Narodnim večem“ v Zagrebu ustanovi skupno ministrstvo 12 članov, ki bo predstavljalo vlado celokupnega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov od Soče do Vardarja ter bo pripravljalo konstituanto.

Odpravijo se vse politične in carinske meje. Dosedanji predsednik jugoslovanskega odbora dr. Trumbić bo imenovan pri ententi za diplomatičnega zastopnika „Narodnega veča“.

To so uspehi konferenc v Ženevi.

Italijani ne smejo dalje prodirati.

Poveljnik srbskih čet v Ljubljani podpolkovnik Švabić je po naročilu poverjeništva Narodnega veča SHS v Zagrebu in načelnika srbskega generalnega štaba vojvode Mišića poslal parlamentarja k italijanskemu generalu v Logatec z naslednjo noto:

Poveljniku italijanskih čet v Logatcu. Čete kraljevine Srbije so v sporazumu z vlado Narodnega veča SHS v Zagrebu v imenu entente okupirale vso oblast v Ljubljani. Imam nalog, da preprečim vsak vhod italijanskih čet v okupirano oblast. Bilo bi mi zelo neprijetno, ako bi se v svrho izvršitve odredbe moral poslužiti orožja. Če bi moralo priti do prelivanja zavezniške krvi, odklanjajo srbske čete vsako odgovornost. Prosim poveljnika italijanskih čet, naj odredi, da ostanejo italijanske čete na črti Reka ter razvodje Save in Soče, dokler kraljeva srbska vlada tega vprašanja ne uredi s kraljevo italijansko vlado. — Poveljnik srbskih čet: Švabić, podpolkovnik.

Italijanski general je bil iznenaden, ko je prečital noto in je začudeno vprašal, kako je prišla srbska armada v Ljubljano. Opravičeval se je, da ni vedel natanko, kod da teče demarkacijska črta in da se hoče na vsak način strogo držati črte, ki je bila določena v premirju. Obljubil je tudi, da noče prodirati proti vzhodu, posebno da ne napravi nobenega koraka bliže Ljubljani.

Kakor smo poučeni, obstane italijanska vojska na črti: Vrhnika-Borovnica-Lenart-Dobeči vrh-Okilje-Rakek-vrh Nadlišek.

Odstavljeni vladarji v Nemčiji.

S proglasitvijo republike v Nemčiji se odpovedujejo prestolu, oziroma prisilijo vladarje nemških držav, da odstopajo. Nemška država je imela, ko se je pričela revolucija, sledeče vladarje: 1. Viljem II., nemški cesar in kralj Pruske. 2. Ljudevit III., kralj Bavarske. 3. Friderik Avgust, kralj Saške. 4. Viljem II., kralj Virtemberške. 5. Friderik II., veliki vojvoda Badenske. 6. Ernest Ljudevit, veliki vojvoda Hesenske. 7. Friderik Avgust, veliki vojvoda Oldenburga. 8. Friderik Franc IV., veliki vojvoda Meklenburga Šverina. 9. Viljem Ernest, veliki vojvoda Saške Vajmarske. 10. Nezaseden je bil prestol v Mecklenburgu Strelicu. 11. Joahim Ernest, vojvoda Anhaltske. 12. Ernest Avgust, vojvoda Brunšvika. 13. Ernest II., vojvoda Saške Altenburga. 14. Karol Edvard, vojvoda Saške-Koburga in Gote. 15. Bernard vojv. Saške-Meiningen. 16. Henrik XXIV., knez Reuss star. črte. 17. Henrrk XXVII., knez Reuss mlajše črte. 18. in 19. Knez Schwarzenburga Rudolfstaata in Sonderhausna. 20. Leopold IV., knez Lippe-Detmolta. 21. Adolf, knez Schaumburga-Lippe. 22. Friderik, knez Waldecke-Pyrmonta.

Ne dajmo sramotiti sami sebe!

Iz krogov dosluženih vojakov smo prejeli: Kakor večji nemški listi, so v zadnjem času tudi nekateri naši časopisi objavili oklic, na pomoč tistim vojakom, ki jih razburkano morje vojnega gorja zdaj trumoma meče na obrežje; sicer še žive, pa duševno in telesno ubite, nage (če slečejo razcapano, ušivo vojaško obleko), koliko jih je, ki na tem obrežju do novega življenja ne najdejo nikogar, ki bi jih ljubeznjivo sprejel pod streho gostoljubja. Doma so, pa se čutijo bolj tuji, nego so se čutili po daljnih tujinah. Če se bližajo hiši prejšnjih prijateljev, se pred njimi zapirajo vrata, kot se niso pred vojno niti pred nadležnim beračem. Kdor teh grenkih presenečenj sam ne poskuša, si ne more predstavljati, kaj trpita duša in srce teh do zadnjega časa tako proslavljenih junakov-braniteljev domovine; danes so pozabljeni, skoro zaničevani siromaki. Ali naj je to njih plačilo za vse, kar so žrtvovali za domovino?

Za nas Jugoslovane je ta temna točka še temnejša, kot ona za nemški narod. Kajti dočim je nemški oklic izšel iz vladnih krogov, iz ljudstva samega, je pri nas ta klic na pomoč prišel iz zagrenele duše vojakov-žrtev samih. Pri nas je sicer deževalo opominov za crknjene konje (sicer tudi potrebno, ker si vboga žival sama ne more pomagati, usmiljenje do trpeče živali pa pri nas tudi še pred vojno ni bila naša posebna dika). Ampak ravno tako, kot se je na poklicanih mestih mislilo na konje brez gospodarja in oskrbe, bi se bilo moralo misliti tudi na ljudi, na te vojne žrtve, ki so v današnjih razmerah posurovelega egoizma ravno tako, kot konji brez gospodarja, na cesti izpostavljeni poginu, ali pa primorani v tolpo cestnih roparjev. Sicer pa bi bil imel samo oklic brez dejanj tudi od oficijelne strani bržkone isti uspeh, kot oni od strani prizadetih, namreč — nobenega. Mi še vedno manifestiramo, trosimo po ulicah v blato dragoceno cvetje v času, ko tisočeri revežev hodi po prvem snegu bosi, na pol nagi, lačni, brez strehe in službe. In sicer na popolnoma demokratični podlagi: bivšega najvišjega podčastnika preganja ista usoda, kakor navadnega infanterista. Potom oglasov v listih išče eden že ves mesec skromno nadomestilo za izgubljeni dom; drugi istotako brez sredstev, išče istim potom „dobrotnika“, ki bi mu posodil 2000 K za vzpostavitev nove eksistence. Oba pa iščeta — zaman. Ne, plačati morata svoji prošnji, čeprav jima do danes še ni izplačala ne bivša vojna uprava, ne nova vlada plačo za tekoči mesec. Koliko več ko 2000 kron še danes „zaslužijo“ vojni dobičkarji v par urah brez truda in koliko teh prenasitežev še danes meče po cele šume bankovcev v eni sekundi v blato razkošja, pri pijači, kvartah itd. Koliko milijard hranijo tudi naši denarni zavodi, vojno-dobičkarska podjetja in zasebniki? Zakaj, če že nimajo srca nekaj drobiža žrtovati za vojne siromake, že iz sebično-praktičnih nagibov ne ustanove kreditnih zavodov, ki bi takim vojnim žrtvam iz obrtniškega in trgovskega poklica pripomogli do nove eksistence? Na večino teh siromakov, inteligentni proletarijat, bi pač morala misliti tudi naša imovita inteligenca. Delavec prostak dobi tudi danes laglje zaslužek, nego izobraženi proletarec.

Skratka, tega javnega prosjačenja teh doslej od nas prosljavljenih junakov, današnjih siromakov, mora biti konec! Ne zadene njih sramota, če svoj ponos klonijo tako globoko, da morajo pred poginom na cesti javno beračiti. Sramota pade na vse tiste, ki so poklicani, ki so zmožni odvrniti to sramoto od samih sebe in od naše — nove domovine!

Razvedrilo.

Slovenščina na avstrijskih železnicah. Zgodaj zjutraj se razgovarjata na kolodvoru dva železniška delavca. K njima pristopi mlad železniški uradnik in ukaže enemu izmed možakarjev: „Vzemite svetilko in pojdite v kurilnico pogledat, če so stroji zakurjeni!“ Nato odide. Delavec svojemu tovarišu: „Viž ga prokletega Hrvata, saj bi ga kmalu ne zastopil. Ali veš, kaj hoče imeti? Laterno moram vzeti in iti pogledat v hajchaus, če so mašine zahajcane.“

Mala škoda. Odvetnik: „Gostilničar! Ko sem bil sinoči pri vas, sem pozabil plačati večerjo in vino. Kaj bi neki bilo, ko bi bil po noči umrl?“ — Gostilničar: „No, to bi bila pač mala škoda!“

Dober svet. Mati: „Anica, veš, le vzemi učitelja. Tvoj oče je tudi mene tako zgodaj vzel.“ — Anica: „Kaj pa pravite vi, ljubi papa?“ — Oče: „Veš Anica, meni se pa poprej tudi ni sanjalo, da bo to vse tako strašno dolgo trpelo!“

Pijančeva bolezen. Bolnik: „Vode mi dajte, vode! Le en požirek vode, vode!“ — Žena došlemu zdravniku: „Poslušajte, gospod doktor, kako se blêde mojemu možu!“

Zavarovan. Soseda: „Ali veš, sosed, da je Kovač umrl?“ — Sosed: „To pa ne more biti resnica, saj je bil zavarovan za življenje.“

Lena dekla. Gospodinja: „Kaj pa je to, Katra, da si zdaj potrebovala dve uri, preden si razobesila to malo perila?“ — Dekla: „Da, a razobesila sem vse tudi tako, da nihče ne vidi, kako je vse raztrgano!“

Ljudsko navdušenje. Novo došli župnik: „Ljudje morajo biti tukaj zares dobri. Kako me veseli, da jih je toliko prišlo k sprejemu. To priča, da spoštujejo svojega dušnega pastirja.“ — Župan: „To še vse ni nič! Ko so pred kratkem bili tukaj komedijanti z medvedom, ki je plesal, tedaj naj bi videli gospod župnik, koliko je bilo ljudstva!“

Ženska na lovu. Gospodična: „Zdaj sem merila pač preveč na levo, sicer bi bila morala zadeti to srno.“ — Gospodič priliznjeno: „Ne, gospica, vi ste merili popolnoma pravilno, toda srna je stala preveč na desno!“

Brezmiseljnost. Sodnik jetniku: „Ta zatoženec tukaj je vas zahteval za pričo. Ker pa jetnikov ne smemo zapriseči, vas na to opomnim, da je dolžnost vsakega poštenega človeka, da izpove resnico pred sodnijo!“

Otročje želje. Oče: „Pavlek, kaj si želiš za Martinov večer?“ — Pavlek: „Eno gosko!“ — Oče: „Za celo gosko je pač tvoj želodec premajhen!“ — Pavlek: „Potem si pa želim še en želodec!“

Časovno. Ivan: „Kaj bi bilo, če bi ženske moške snubile in ne moški ženske?“ — Stanka: „Več porok, pa manj zarok!“

†

Žalostnim srcem javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je naša dobra soproga in mati

Uršula Luzar

v pondeljek 18. nov. ob 7. uri zvečer, po dolgi mučni bolezni, previdena s sv. zakramenti za umirajoče, v 60. letu, mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb pokojne se je vršil v sredo 20. novembra na pokopališče v Gaberju.

Blago rajno priporočamo v prijazen spomin in molitev.

Gor. Suhadol, 21. novembra 1918.

Franc Luzar, soprog.
Franc, Marija, Uršula, Jozefa, otroci.

Zaradi selitve

prodam drva in premog. Kdor želi kupiti, naj pride osebno k meni.
ANA POZNIK.

Sobo z oskrbo, tudi v okolici mesta — išče Franjo PIRC, štabni ognjičar, t. č. v bolnici Usmiljenih bratov - Kandija.

SALONSKA OBLEKA, smoking in frak je naprodaj. Naslov pove uprava Dol. Novic.

Naznanilo.

Slavnemu občinstvu uljudno naznanim, da sem zopet pričel izvrševati svojo obrt in da imam v zalogi še čevlje z lesenimi podplati vsake vrste.

Spoštovanjem
JOSIP DAROVIC, čevljar v Straži.

Slovenci, pozor!

J. TOMŠE, električni inštalater, Novo mesto, Narodni dom št. 145, se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela ter ima v zalogi žarnice več vrst, ključe, žico, izpreminjevalce toka, svetilke i. t. d., po najnižjih cenah. Lepo in zavarovano delo. Prevzema tudi delo v vseh jugoslovanskih deželah.

Vino staro, belo, prvovrstno, se dobi okoli 14 hektolitrov pri FRANCETU BERZIN, šmarješke toplice. Odda se tudi po 100 litrov.

BRATJE SCHÖN
Dunaj I., Fischerstiege Nr. 8
priporoča svojo bogato zalogo
: galanterijskega : nürnberškega blaga in drobnarije na debelo trgovcem.
Zastopnik: Josip KLEINDIENST, Rudolfovo.

ŽENSKE LASE

zmešane in rezane, kupujem po najvišji dnevni ceni.

Izdelovalnica kit:
I. SVETEC - Rudolfovo, glavni trg nasproti rotovžu.

Podpisani vljudno naznanjam slavnemu občinstvu, da sem trajno odpuščen iz vojaške službe, ter se kot tak priporočam v izdelovanje vsakovrstnih oblek.

Spoštovanjem
Jos. Pavlin,
krojač v Kandiji pri Novem mestu.

Išče se mlin v najem

na vodo, na tri ali štiri kamne — ako mogoče takoj. Naslov pove upravništvo Dolenjskih Novic.

Izdajatelj in založnik J. Krajec nasl. Odgovorni urednik Urban Horvat. Tisk J. Krajec nasl.